

60 LET TABORNIŠTVA V PIRANU

Razstava o 60-letnem delovanju taborniškega društva v Piranu

Razstava 60 let taborništva v Piranu je bila v Pomorskem muzeju – Museo del mare »Sergej Mašera« Piran – Pirano na ogled v maju leta 2019. Predstavila je razvoj taborniškega Rodu Sergeja Mašere (RSM) Piran od ustanovitve do danes in z dokumentarnim gradivom, s fotografijami in z osebnimi ter arhivskimi predmeti ponudila vpogled v ta doslej še ne podrobneje predstavljeni del taborniške preteklosti. Idejno zasnovo razstave sem v sodelovanju z drugimi člani društva pripravila avtorica prispevka, vodja društva tabornikov RSM Piran in sodelavka, kustosinja Pomorskega muzeja.

Namen razstave je bil ob 60-letnici delovanja taborniškega rodu širši javnosti predstaviti razvoj taborniške organizacije v Piranu, nekdanje članice in člane pa spodbuditi k obujanju spominov. Na razstavnem prostoru je bila prikazana splošna zgodovina rodu, tako njegova ustanovitev kot njegov nadaljnji razvoj. Ta je bil predstavljen po tematskih sklopkih, ki so obravnavali taborjenja, redni letni program, taborniško uniformo, tekmovanja, izobraževanja in druge aktivnosti. Vsebina je bila delno, predvsem tista, namenjena otrokom, predstavljena tudi z didaktičnimi pripomočki, razporejenimi v tematske kotičke, kjer se je bilo mogoče preizkusiti v različnih taborniških veščinah, kot so vezanje vozlov, razbiranje Morsejeve abecede, opazovanje zvezd, petje taborniških pesmi in podobno. Predstavljena razstavna vsebina je temeljila predvsem na gradivu, pridobljenem pri pregledu arhiva društva piranskih tabornikov, in podatkih, zbranih s pomočjo ustnih virov nekdanjih članic in članov oziroma njihovih osebnih predmetov.

Obiskovalci so si lahko ogledali tudi različne dokumente, ki pričajo o različnih prelomnih dogodkih ali zanimivostih, članske knjižice in različna priznanja nekdanjih članic in članov ter že omenjene osebne predmete, med katerimi je tudi izjemno zanimiv vodniški zvezek Rudija Mogeta. Na ogled je bilo tudi veliko fotografij – najstarejša med njimi je iz leta 1961. Pomemben del razstave je bil tudi krajši dokumentarni film o 60-letnem delovanju rodu, ki ga je, prav tako ob obeležitvi obletnice, ustvarila ožja zagnana taborniška skupina. Film je nastal na temelju intervjujev z nekdanjimi in s sedanjimi članicami in člani rodu s konca leta 2018 in z začetka leta 2019. Živa pričevanja so bistveno prispevala tudi k dopolnjevanju na razstavi predstavljenih vsebin. Dokumentarni film Tam ob ognju našem: 60 let taborništva v Piranu je bil ob koncu jubilejnega leta, to je 27. decembra 2019, predvajan tudi na lokalni televiziji TV Koper.

Začetki organiziranega taborništva v Piranu segajo v leto 1959, ko se je na pobudo Igorja Pelana, ki je vodil okrajno starešinstvo Združenja tabornikov Slovenije Koper, ter drugih, zlasti osnovnošolskih učiteljev ter učiteljev in dijakov tedanje Pomorske srednje šole, oblikovala Pomorska taborniška organizacija Piran. Ta se je na ustanovnem občnem zboru 20. maja 1959 poimenovala v Odred Sergeja Mašere, po jugoslovanskem narodnem heroju, ki je 17. aprila 1941 po kapitulaciji Jugoslavije skupaj s srbskim pomorščakom Milanom Spasićem razstrelil in potopil rušilec »Zagreb«, da ta ne bi prišel v roke okupatorske italijanske vojne mornarice (Društvo tabornikov Rod Sergeja Mašere Piran 2011: 3–7). Nekateri nekdanji člani se živo spominjajo srečanja s sestro Sergeja Mašere, ki je leta 1961 piranskim tabornikom, takratnemu Odredu Sergeja Mašere, podarila taborniški oziroma gozdovniški kroj svojega brata. Mlajši člani so namreč s takratno učiteljico Ivo Slamnik pripravili manjšo razstavo o Sergeju Mašeri in povabili gospo Vido, njegovo sestro, na obisk; takrat je mladim tabornikom predala kroj svojega brata (Slamnik 2019). Ta pomembni dar v rodu še vedno skrbno hranijo, vključen pa je bil tudi v pričujočo razstavo.

Odred se je na začetku usmeril v izvajanje pomorske taborniške dejavnosti. V ta namen so leta 1959 Maksa Čučnika, predstavnika taborniškega odreda, poslali v Split k tamkajšnjemu odredu »izviдача Pomoraca«, da pridobi potrebno literaturo in znanja ter nasvete o delovanju odreda. Pomorska usmerjenost delovanja odreda se je kazala tudi v tem, da so za poimenovanje vodov kot najnižjih organizacijskih enot odreda uporabljali besedo »posadka«. Poleg tega so na ustanovnem občnem zboru za svojo člansko uniformo izbrali tako modrikasto barvo, kakršno je imela večina pomorskih taborniških odredov (npr. v Splitu), medtem ko so imeli preostali taborniki zelene uniforme (Jule 1959: 4). V odredu naj bi pripravili celo statut za snovanje dela pomorskega taborništva, vendar ta dejavnost nikoli ni v celoti zaživela. Ob ustanovitvi sta dve taborniški skupini odreda delovali na osnovni šoli v Piranu; vodili sta ju Iva Slamnik na nižji in Mara Kandus na višji stopnji. Ker niso imeli svojih prostorov, so se taborniki srečevali kar v šolskih prostorih. Poleg taborniških osnovnošolskih dejavnosti pa so se dijaki Srednje pomorske šole, ki jih je bilo ob ustanovitvi okoli 80, ob podpori ravnatelja Slavka Kavška organizirali v samostojne taborniške skupine. Med pripravo dokumentarnega filma smo intervjuvali nekatere tedanje dijake, ki so nam povedali, da so bili med njimi predvsem dijaki, ki so tabor-

* Veronika Bjelica, univ. dipl. etnologinja in kulturna antropologinja, kustosinja, Pomorski muzej – Museo del mare »Sergej Mašera« Piran – Pirano; veronika.bjelica@guest.arnes.si.

Odprtje razstave 60 let taborništva v Piranu (foto: Jani Turk, Piran, 6. 5. 2019).

ništvo poznali iz svojih domačih krajev. Izvedeli smo, da so se v prvih letih delovanja dijaki, predvsem navtiki 1. razreda Srednje pomorske šole, organizirali v vod Sinji Galeb. S pomočjo deklet iz srednje medicinske šole so si zašili svojo zastavo, ki so jo, kljub njeni skromnosti, nosili s ponosom, saj je bila zanje simbol skupnosti. Skupina se je redno srečevala ob koncih tedna in pogosto šotorila v zaledju Pirana, Portoroža ali Strunjana (Moge 2019).

Redne taborniške aktivnosti so bile v prvih letih delovanja odreda okrnjene zaradi pomanjkanja financ, prostora in vodniškega kadra, otežen pa je bil tudi dostop do gradiva in materiala; vse to je oteževalo pripravo kakovostnega programa. Začasni prostori piranskih tabornikov so bili dolgo v samem mestnem jedru, tako da so se za postavljanje šotorov in učenje v naravi morali umakniti iz Pirana. Kljub številčnemu članstvu je bil odred več let brez finančnih in materialnih sredstev za izvedbo lastnega taborjenja, zato so ga organizirali z izolskimi taborniki. Delo odreda je zaživelo v pravem pomenu besede, ko so se leta 1966 preselili v prostore nekdanjega skladišča Hotela Piran. V svoje vrste so za starešino pridobili Hinka Štempiharja, takratnega sodnika za prekrške, ki je s svojimi poznanstvi uspel obnoviti precejšen del taborne opreme.

Organizirali so različne tečaje, odredov mnogoboj, udeležili so se različnih tekmovanj in podobno. Sodelovali so tudi v akcijah NNNP (Nič nas ne sme presenetiti), predvsem v tistih, ki so obravnavale zaščitne in reševalne aktivnosti; s svojo taborno opremo so med prvimi priskočili na pomoč tudi ob skopskem in tolminskem potresu. Število članic in članov se je v začetku 70. let prejšnjega stoletja gibalo med 80 in 90. Starešine in načelniki oziroma načelnice odreda so se v naslednjih letih menjavali. Po Hinku Štempiharju so to bili Gilbert Koncilja, Bogo Lavrič, Kristina Drenik, Vojko Ličen in drugi. Leta 1982 je moral odred zapustiti svoje prostore in se preseliti v manjšo hišo nad osnovno šolo v Piranu, kjer pa je bilo premalo prostora za ureditev taborniške sobe. Kljub upadu rednega dela so v odredu še vedno pripravljali taborjenja. Med letoma 1983 in 1986 sta odred vodila Sonja in Edvard Poniž, pozneje pa Janez Arzenšek, Gilbert Koncilja, Dušan Šeško in drugi. Pozneje je delo odreda zaradi upada števila članstva in spremenjenih družbenih razmer ter nemogočih prostorskih in materialnih pogojev upadlo (Društvo tabornikov Rod Sergeja Mašera Piran 2011: 11–22).

Ponovno je delo organizacije, tokrat ne več odreda, temveč Rodu Sergej Mašera Piran, oživelo leta 1992. K temu

je s spodbujanjem nekdanjih članov rodu in širitvijo ideje taborništva med mladimi ter njihovimi starši bistveno pripomogla nova starešina Ingrid Ličen; vsako leto se je število članov rahlo povečalo, sprva na okoli 50, v naslednjih letih pa je rod štel tudi blizu 75 tabornic in tabornikov. Zagnano članstvo je v okolju opozorilo nase in si uspelo zagotoviti pomoč pri pridobivanju nujno potrebnega materiala, finančnih sredstev ali brezplačno nujenih storitev ter pri obnovi taborne opreme. Največja pridobitev rodu sega v leto 1994, ko jim je takratno občinsko vodstvo velikodušno ponudilo ruševino brez strehe na Arzah nad mestnim jedrom. Hišica s poškodovano streho ter brez oken in vrat prvotno ni bila v najboljšem stanju, kljub temu pa so jo takratni članice in člani spremenili v taborno hišico, v kateri so še danes prostori tabornikov Rodu Sergeja Mašere. Od takrat se je, ker članov ni več skrbelo za prostor, izvajanje taborniške dejavnosti rodu nekoliko ustalilo in so se lahko bolj posvetili sami pripravi in izvedbi programa.

Zadnjih 20 let taborniški program poteka po ustaljenih metodah in vsebinah. Na rednih tedenskih vodovih srečanjih taborniki pridobivajo različna taborniška znanja in veščine. Poleg teh srečanj enkrat mesečno pripravijo tudi rodovo akcijo, npr. izlet v naravo, čistilno akcijo, orientacijski pohod, planinski pohod ali obisk naravnih in kulturnih znamenitosti. Udeležujejo se različnih taborniških tekmovanj in drugih regijskih in državnih taborniških akcij. Taborniški rod danes uspešno vodi mlada skupina, ki vsako leto pridobi nove članice in člane ter usposablja nove vodnice in vodnike.

Na razstavi so tabornice in taborniki RSM Piran predstavili neprekinjeno, aktivno, prostovoljno taborniško delovanje

rodu v vseh letih njegovega obstoja, poudarili težave, s katerimi so se spoprijemali, v ospredje pa postavili številne posameznice in posameznike, ki so bili del piranske taborniške zgodbe. Veliko nekdanjih članic in članov je razstava ponesla v preteklost in obudila marsikateri spomin, hkrati pa predstavila pomen delovanja rodu v lokalni skupnosti. Duh piranske taborniške skupnosti lepo povzema misel njenega nekdanjega člana, ki je bistvo svojega taborniškega udejstvovanja povzel z naslednjimi besedami:

Stvari, ki so se mi vtisnile v spomin pri tabornikih, so me spremljale vse življenje, in ideali, za katere smo pri tabornikih živeli, predvsem je bilo to tovarištvo, pisano z velikim T, in medsebojna poštvalnost in spoštovanje en drugega – to je tisto, kar človeka ohranja mladega tudi v pozni starosti. (Moge 2019)

Literatura in viri

BJELICA, Veronika: *Taborništvo včeraj in danes: Pregled sedemdesetletnega delovanja treh rodov*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, 2014.

JULE: Prvi slovenski pomorski taborniki. *Slovenski Jadran* 8/4, 22. maj 1959, 4.

Društvo tabornikov Rod Sergeja Mašere Piran: *Taborniški zbornik: Rod Sergeja Mašere Piran: 50 let*. Piran: Društvo tabornikov Rod Sergeja Mašere Piran, 2011.

MOGE, Rudi, intervju, Maribor, 10. 4. 2019.

SLAMNIK, Iva, intervju, Lucija, 19. 3. 2019.

